

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

نام درس: مدیریت بحران	کد درس:
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته تحصیلی: مدیریت سلامت، ایمنی و محیط زیست
گروه آموزشی: مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی کار	پیش نیاز: ندارد
تعداد و نوع واحد: ۲ (۱,۵ واحد تئوری + ۰,۵ واحد عملی)	محل برگزاری: دانشکده بهداشت
روز و ساعت برگزاری: دوشنبه ۱۲-۱۴	مدرسین (مسئول درس مشخص شود): دکتر حمید رضا شعبانی کیا (۱ واحد) + دکتر زهرا رضوانی (۰,۵ واحد)
طراحی اولیه ☒	بازنگری ☐
شرح درس: مدیریت بحران	
هدف کلی دوره: آشنا نمودن دانشجویان با اصول و مبانی مدیریت بحران اهداف اختصاصی: در پایان این درس انتظار می رود دانشجو بتواند: ✓ مفاهیم و اصول مدیریت بحران را شرح دهد. ✓ مفهوم و تعریف برخی از اصطلاحات و واژه های رایج در مدیریت بحران و بلایا را بیان نماید. ✓ اهداف و روش های ارزیابی خطر و تحلیل مخاطرات و آسیب پذیری را شرح دهد. ✓ هدف و فرآیند برنامه ریزی اقتضائی بلایا را تشریح نماید. ✓ شیوه های پیشگیری و کاهش آسیب پذیری و ارتقای آمادگی در برابر بحران ها را بیان نماید. ✓ سامانه فرماندهی سانحه (ICS) و کاربردهای آن را شرح دهد. ✓ مفهوم و اصول رهبری در بحران را شرح دهد. ✓ تاریخچه، قوانین و ساختار مدیریت بحران در کشور را توضیح دهد. ✓ استراتژی ها و برنامه های کاهش خطر بلایا در سطح ملی و بین المللی را نام برده و هر یک را به اختصار شرح دهد. ✓ اصول و روش های تمرین مدیریت بحران و بلایا را به اختصار تشریح نماید.	
روش های ارزیابی دانشجو (سهم هر روش بر حسب درصد نوشته شود): روش های ارزیابی در طول دوره: ۱- حضور منظم در کلاس و مشارکت فعال در مباحث: ۱۰٪ (۲ نمره) ۲- کوئیز و کنفرانس کلاسی: ۱۵٪ (۳ نمره) روش های ارزیابی در انتهای دوره: - آزمون نهایی: ۷۵٪ (۱۵ نمره)	

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

وسایل آموزشی: کامپیوتر و ویدئو پروژکتور

منابع اصلی درس:

- Handbook of Emergency Management Concepts: A Step-by-Step Approach; Michael L. Madigan; 2018; CRC Press.
- Introduction to Emergency Management, 7th Edition; George D. Haddow, Jane A. Bullock, Damon P. Coppola; 2020; Elsevier.
- Introduction to International Disaster Management (4th Edition), Damon Coppola; 2020; Butterworth-Heinemann.
- International Strategy for Disaster Risk Reduction; UNDP; 2015.
- درسنامه جامع سلامت در بلایا و فوریت ها، تألیف: علی اردلان و همکاران. انتشارات: مهر وارث
- ارزیابی خطر بلایا در نظام شبکه بهداشتی درمانی. تألیف: علی اردلان و همکاران، انتشارات: راز نهان
- واژه شناسی حوادث و بلایا، تألیف: علی اردلان. انتشارات: راوش
- چارچوب ملی پاسخ به حوادث و بلایا در نظام سلامت. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی / سازمان اورژانس کشور.

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

جلسه اول: مفاهیم و اصول مدیریت بحران

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ تعریف و مفهوم بلا، مخاطره، فوریت، فاجعه، حادثه و بحران را شرح دهد.
- ✓ تفاوت بحران را با حادثه و بلایا بیان کند.
- ✓ مفهوم مدیریت بحران را تشریح نموده و رویکردهای مختلف مواجهه با بحران ها را توضیح دهد.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل تعریف بلا، مخاطره، فوریت، فاجعه، حادثه و بحران
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل تفاوت بحران را با حادثه و بلایا، رویکردهای مختلف مواجهه با بحران ها
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه دوم: مفاهیم و روش های ارزیابی خطر بحران و چرخه مدیریت بحران

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ مفهوم مخاطره، خطر، آسیب پذیری و ظرفیت را توضیح دهد.
- ✓ فرآیند ارزیابی خطر را شرح دهد.
- ✓ چرخه (مراحل) مدیریت بحران را تشریح نماید.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل مفهوم مخاطره، خطر، آسیب پذیری و ظرفیت، فرآیند ارزیابی خطر
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل چرخه (مراحل) مدیریت بحران
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه سوم: برنامه ریزی اقتضائی بحران ها

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ ضرورت تدوین برنامه اقتضائی بحران ها در سازمان را توضیح دهد.
- ✓ ویژگی های برنامه اقتضائی بحران ها را شرح دهد.
- ✓ اصول برنامه ریزی اقتضائی بحران ها را تشریح نماید.
- ✓ مراحل برنامه ریزی اقتضائی بحران ها را بیان نماید.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل ضرورت تدوین برنامه اقتضائی بحران ها، ویژگی های برنامه اقتضائی بحران ها
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل اصول برنامه ریزی اقتضائی بحران ها، مراحل برنامه ریزی اقتضائی بحران ها
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه چهارم: شیوه های پیشگیری و کاهش آسیب پذیری و ارتقای آمادگی در برابر بحران ها

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ مفهوم پیشگیری از بحران ها و روش های آن را تشریح نماید.
- ✓ مفهوم کاهش آسیب پذیری، انواع آن و نحوه کاهش آسیب پذیری سازمان در برابر بحران ها را توضیح دهد.

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

✓ مفهوم آمادگی در برابر بحران ها و روش های آن را شرح دهد.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل مفهوم پیشگیری از بحران ها و روش های آن، مفهوم کاهش آسیب پذیری، انواع آن و نحوه کاهش آسیب پذیری سازمان در برابر بحران ها
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل مفهوم و روش های آمادگی در برابر بحران ها
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه پنجم: ساختار مدیریت بحران در سازمان و ICS

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ تاریخچه و نحوه شکل گیری سامانه فرماندهی حادثه را توضیح دهد.
- ✓ خصوصیات و ویژگی های سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نماید.
- ✓ نحوه فعال شدن سامانه فرماندهی حادثه در سازمان را شرح دهد.
- ✓ ساختار سامانه فرماندهی حادثه در سازمان را توضیح دهد.
- ✓ وظایف جایگاه های مختلف در سامانه فرماندهی حادثه را بیان نماید.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل تاریخچه و نحوه شکل گیری سامانه فرماندهی حادثه، خصوصیات و ویژگی های سامانه فرماندهی حادثه
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل نحوه فعال شدن سامانه فرماندهی حادثه در سازمان، ساختار سامانه فرماندهی حادثه در سازمان، وظایف جایگاه های مختلف در سامانه فرماندهی حادثه
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه ششم: رهبری در بحران ها

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

✓ تفاوت رهبری سازمان در شرایط عادی با رهبری در بحران ها را بیان کند.

✓ چالش های رهبری و مدیریت بحران در سازمان را توضیح دهد.

✓

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل تفاوت رهبری سازمان در شرایط عادی با رهبری در بحران ها
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل چالش های رهبری و مدیریت بحران در سازمان
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه هفتم: تاریخچه، قوانین و ساختار مدیریت بحران کشور

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

✓ به اختصار تاریخچه مدیریت بحران در جهان و ایران را شرح دهد.

✓ قانون مدیریت بحران کشور و ارکان و پیوست ها و برنامه های ذیل آن را به اختصار توضیح دهد.

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

- ✓ ساختار سازمانی سازمان مدیریت بحران کشور را در سطوح مختلف آن از جمله کشوری، استانی و شهرستان تشریح نماید.
- ✓ ساختار کلی مدیریت بحران در نظام سلامت ایران را توضیح دهد.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل تاریخچه مدیریت بحران در جهان و ایران، قانون مدیریت بحران کشور و ارکان و پیوست ها و برنامه های ذیل آن
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل ساختار سازمانی سازمان مدیریت بحران کشور، ساختار کلی مدیریت بحران در نظام سلامت ایران
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز): سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه هشتم: استراتژی ها و برنامه های ملی و بین المللی کاهش خطر بلایا

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ چارچوب جهانی کاهش خط بلایای سندای را شرح دهد.
- ✓ برنامه ملی آمادگی و پاسخ به بحران ها را به اختصار توضیح دهد.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل چارچوب سندای
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل برنامه ملی آمادگی و پاسخ به بحران ها
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح درس (Lesson Plan)

۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز):	
سوال شفاهی از دانشجویان	

جلسه نهم: اصول و روش های تمرین مدیریت بحران

اهداف رفتاری:

در پایان درس از فراگیر انتظار می رود که:

- ✓ اهداف برگزاری تمرین بحران را شرح دهد.
- ✓ انواع تمرین های بحران را نام برده و هر یک را به اختصار توضیح دهد.
- ✓ مراحل هشتگانه طراحی و تدوین تمرین بحران ها را ذکر کرده و هر مرحله را به اختصار تشریح نماید.
- ✓ نحوه ارزیابی انواع مختلف تمرین بحران ها را شرح دهد.

جدول زمان بندی ارائه محتوای آموزشی در این جلسه	
مدت زمان (دقیقه)	رئوس مطالب
۱۰ دقیقه	مقدمه
۳۵ دقیقه	بخش اول درس شامل اهداف برگزاری تمرین بحران، انواع تمرین های بحران
۵ دقیقه	پرسش و پاسخ و استراحت
۳۵ دقیقه	بخش دوم درس شامل مراحل هشتگانه طراحی و تدوین تمرین بحران ها، نحوه ارزیابی انواع مختلف تمرین بحران ها
۵ دقیقه	جمع بندی و نتیجه گیری
۵ دقیقه	سوال شفاهی از دانشجویان
روش ارزشیابی (در صورت نیاز):	
سوال شفاهی از دانشجویان	